

проблемою. Зважаючи на це, громадський діяч висловлює думку: «Тому що часом так буває, що Герої не кричать про те, що їм потрібна допомога, але по факту, вони її потребують» [4].

Лідер системних рішень Г. Джмурко переконаний, що важливо також займатися реабілітацією родин, бо родина є первинною ланкою українського суспільства. «Цим людям теж суттєво важко. І коли присутня гармонія в людині, захиснику набагато простіше. Це дає йому відчуття десь і внутрішньої опори, і десь зовнішньої опори» [4].

Адаптація після війни – це не повернення до колишнього життя, а створення нового, з урахуванням пережитого досвіду. Тому, психологічна адаптація вимагає часу, терпіння до себе та готовності приймати допомогу. Травма змінює людину, але це не означає, що життя не може бути повноцінним та щасливим – просто воно стане іншим, наповненим новими смислами та цінностями.

Пам'ятайте: тисячі людей проходять цей шлях разом з вами, і є професіонали, готові підтримати на кожному етапі. Постраждали від війни заслуговують на якісну психологічну допомогу, підтримку суспільства та часу на відновлення. Тому центр психологічної стійкості та благополуччя в ТНПУ імені Володимира Гнатюка, сприяє розвитку навичок емоційної саморегуляції та пропонує спеціалізовані програми для тих, хто переживає наслідки воєнної травми – ви не самотні на цьому шляху, і відновлення можливе.

Джерела та література

1. Адаптація після війни: як повернутися до мирного життя психологічно. URL: <https://neuroflex.ua/blog/adaptacziya-pislya-vijny-yak-povernutysya-do-myrnogo-zhyttya-psyhologichno/> (дата звернення 11.03.2026 р.).

2. Лещенко Л. Експерт пояснив різницю між психологічною допомогою для військових і цивільних. URL: <https://www.unian.ua/society/ekspert-poyasniv-riznicyu-mizh-psyhologichnoyu-dopomogoyu-dlya-viyskovih-i-civilnih-13325928.html> (дата звернення 11.03.2026 р.).

3. Пришляк Н. Ламається не лише тіло: захисник розповів про відсутність системи психологічної реабілітації для військових. URL: <https://www.unian.ua/society/psyhologichna-reabilitaciya-dlya-viyskovih-zahisnik-rozpoviv-pro-vidsutnist-sistemi-13326027.html> (дата звернення 11.03.2026 р.).

4. Саєнко В. Гідно провести на фронт і зустріти: громадський діяч пояснив, як треба ставитись до захисників. URL: <https://www.unian.ua/society/suspilstvo-i-derzhava-mayut-gidno-provesti-lyudinu-na-front-i-gidno-zustriti-gromadskiy-diyach-13325772.html> (дата звернення: 08.04.2026).

5. Чому іноді кажуть реабілітація, а іноді – абілітація? URL: <https://www.facebook.com/vo.vesta/photos/1007981544706646/> (дата звернення 11.03.2026 р.).

УДК 355.23:316.46

Шостаківська Н., канд. пед. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

Савіна І., канд. пед. наук

Національний університет оборони України, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. У тезах розглянуто трансформацію професійної військової освіти як одну з ключових передумов формування лідерської компетентності офіцерів в умовах російсько-української війни. Проаналізовано нормативні та концептуальні засади оновлення системи військової освіти в Україні, її інтеграцію з професійним розвитком військовослужбовця, а також значення бойового досвіду, стандартів НАТО, практикоорієнтованого навчання і командирського лідерства. Обґрунтовано, що сучасна професійна військова освіта має

VI Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки» (до 40-х роковин аварії на Чорнобильській АЕС)
забезпечувати формування ініціативності, відповідальності, критичного мислення, адаптивності, здатності до прийняття рішень і ведення підлеглих у складних умовах війни.

Ключові слова: професійна військова освіта; військова освіта; лідерська компетентність; офіцер; підготовка офіцерів; російсько-українська війна.

Shostakivska N., Ph.D. (Ped.), Assoc. Prof.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

Savina I., Ph.D. (Ped.)

National Defence University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

TRANSFORMATION OF PROFESSIONAL MILITARY EDUCATION AS A BASIS FOR THE FORMATION OF OFFICERS' LEADERSHIP COMPETENCE IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Abstract. *The theses consider the transformation of professional military education as one of the key prerequisites for the formation of officers' leadership competence in the conditions of the Russian-Ukrainian war. The regulatory and conceptual foundations for updating the military education system in Ukraine, its integration with professional development, and the role of combat experience, NATO standards, practice-oriented learning and command leadership are analysed. It is argued that modern professional military education should ensure the development of initiative, responsibility, critical thinking, adaptability, decision-making ability and the capacity to lead subordinates in the difficult conditions of war.*

Keywords: *professional military education; military education; leadership competence; officer; officer training; Russian-Ukrainian war.*

В умовах широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України особливої актуальності набуло переосмислення змісту й організації підготовки офіцерських кадрів. У Стратегії воєнної безпеки України серед пріоритетів визначено розвиток систем військової освіти та підготовки особового складу з використанням досвіду бойових дій, принципів і стандартів НАТО, а також формування нового стилю військового лідерства. Водночас Концепція трансформації системи військової освіти закріплює необхідність системних змін у підготовці військових фахівців, що мають відповідати сучасному характеру збройної боротьби та потребам сектору безпеки і оборони [1; 2].

Сучасна модель військової освіти в Україні дедалі виразніше орієнтується на інтеграцію вищої освіти, професійної військової освіти та підвищення кваліфікації. Наказ Міністерства оборони України від 15.02.2024 № 120 визначає особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах, а сучасні наукові праці наголошують, що трансформація системи військової освіти передбачає побудову єдиної та інтегрованої системи підготовки за рівнями військової освіти, розвиток курсів професійної військової освіти, уніфікацію освітніх програм і реалізацію принципу «освіта впродовж військової кар'єри» [2; 3; 7]. За таких умов професійна військова освіта перестає бути лише етапом службового просування й перетворюється на безперервний механізм формування професійних і лідерських якостей офіцера.

У цьому контексті лідерська компетентність офіцера набуває особливого значення. Доктрина розвитку військового лідерства у Збройних Силах України визначає, що місія військового лідера полягає у моральній, психологічній і професійній підготовці себе та підлеглого особового складу, його згуртуванні й веденні до визначеної мети. Отже, йдеться не лише про формальне управління, а про здатність офіцера бути прикладом, приймати рішення в умовах невизначеності, підтримувати дисципліну, довіру, комунікацію і бойову стійкість підрозділу [4]. У наукових дослідженнях професійної військової освіти й лідерської підготовки підкреслено, що така компетентність формується через поєднання ціннісного, когнітивного, практичного та комунікативного складників, а також через перехід від

репродуктивного навчання до розвитку ініціативи, критичного мислення та відповідального лідерства [6; 8; 9].

В умовах війни трансформація професійної військової освіти має враховувати низку нових викликів. Насамперед це потреба швидкого впровадження в освітній процес узагальненого бойового досвіду, розширення практикоорієнтованих форм навчання, підготовки до дій у ситуаціях високого ризику, змішаного та дистанційного формату навчання, а також розвитку англійської підготовки й сумісності зі стандартами НАТО. Концепція військової кадрової політики Міністерства оборони України до 2028 року прямо передбачає під час дії воєнного стану підготовку особового складу тактичного рівня за єдиними освітніми програмами, централізовану підготовку офіцерського складу оперативного та стратегічного рівнів, а також подальший розвиток багаторівневої системи професійної військової освіти на основі стандартів НАТО, кращих практик і власного бойового досвіду [5]. Це означає, що формування лідерської компетентності сьогодні повинно спиратися на реальні сценарії війни, моделювання бойових рішень, інструкторський досвід і системну педагогічну роботу з майбутнім офіцером [8; 9].

Таким чином, трансформація професійної військової освіти в умовах російсько-української війни є не лише організаційною чи нормативною зміною, а стратегічною основою формування лідерської компетентності офіцерів. Її ефективність визначається здатністю поєднати бойовий досвід, євроатлантичні підходи, компетентнісну модель навчання, морально-ціннісне виховання та безперервний професійний розвиток. Саме така модель підготовки дає змогу формувати офіцера-лідера, здатного не лише виконувати наказ, а й брати відповідальність, ухвалювати обґрунтовані рішення, підтримувати підлеглих і забезпечувати боєздатність підрозділу в умовах сучасної війни [1–9].

Джерела та література

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021.
2. Про трансформацію системи військової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1410 (у редакції постанови КМУ від 30.12.2022 № 1490).
3. Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти: Наказ Міністерства оборони України від 15.02.2024 № 120.
4. Доктрина розвитку військового лідерства у Збройних Силах України. Київ, 2020. 27 с.
5. Про затвердження Концепції військової кадрової політики системи Міністерства оборони України на період до 2028 року: Наказ Міністерства оборони України від 27.10.2023 № 637.
6. Рахманов В. Основні підходи до системи професійної військової освіти в Україні. *Військова освіта*. 2021. № 43. С. 279–288. DOI: 10.33099/2617-1783/2021-43/279-288.
7. Мірненко В., Вітер Д., Оліферук В. Трансформація системи військової освіти: основні тенденції та перспективи. *Військова освіта*. 2023. № 2(48). С. 9–17. DOI: 10.33099/2617-1775/2023-02/9-17.
8. Карпенко В. Інноваційні підходи до підготовки офіцера-лідера. *Військова освіта*. 2020. № 1. С. 173–180. DOI: 10.33099/2617-1783/2020-1/173-180.
9. Вітченко А., Осьодло В. Лідерська підготовка офіцера у вищій військовій школі: від наслідування до інноваційного пошуку. *Військова освіта*. 2023. № 1(47). С. 35–49. DOI: 10.33099/2617-1775/2023-01/35-49.